

AIRES PEREIRA DO COUTO

ANTOLOGIA DE TEXTOS LATINOS
(Virgílio - Horácio - Ovídio - Marcial)

UCP
FACULDADE DE LETRAS
VISEU
1999

ÍNDICE

<u>VIRGÍLIO</u>	<u>1</u>
<i>Eclogae</i>	1
Bucólica 1	1
Bucólica 4	4
<i>Georgica</i>	6
O mito de Orfeu e Eurídice (4.467-527).....	6
<i>Aeneis</i>	8
Proposição (1.1-7).....	8
Invocação (1.8-11).....	8
A tempestade (1.81-123).....	9
A entrada de Eneias nos Infernos (6.264-294).....	10
A barca de Caronte (6.295-332).....	11
O reencontro de Eneias com Dido (6.450-476).....	12
<u>HORÁCIO</u>	<u>14</u>
<i>Satirae</i>	14
O tipo maçador (1.9).....	14
<i>Epodi</i>	16
O amor (15)	16
<i>Carmina</i>	17
A consciência poética	17
1.1.....	17
3.30.....	19
Carpe diem.....	19
1.9.....	19
1.11.....	20
Aurea mediocritas.....	21
2.10.....	21
<i>Ars poetica</i>	22
As emoções e a poesia (99-111).....	22
Ser útil e agradar – objectivos da poesia (333-346)	22

<u>OVÍDIO.....</u>	<u>23</u>
<i>Ars amatoria</i>	23
Arte de amar (1.1-4).....	23
A mulher e os jogos de sedução (1.341-350).....	23
Marte e Vénus – uma paixão proibida (2.561-592)	24
<i>Metamorphoses</i>	25
A origem do homem (1.76-88).....	25
O mito das Quatro Idades (1.89-150).....	25
Píramo e Tisbe – um amor eterno (4.55-166).....	27
<i>Tristia</i>	31
Lamentações de um exilado (3.3).....	31
<u>MARCIAL.....</u>	<u>34</u>
<i>Epigrammata</i>	34
A fama do poeta (1.1).....	34
O orgulho hispânico (10.65).....	34
As ilusões de um forasteiro... (3.38).....	35
Louvor sim, mas com proveito (5.16).....	35
A vida que Marcial queria viver (5.20).....	36
A verdadeira amizade (8.18).....	36
Epigramas satíricos.....	37
Dentes expulsos, segurança na tosse (1.19).....	37
Dor fingida (1.33).....	37
Piorar depois da consulta médica (5.9).....	37
Dentes diferentes... (5.43).....	37
Sonho fatal (6.53).....	37
O caçador de heranças (6.63).....	38
O cúmulo da lentidão (7.83).....	38
Formosa e jovem por contraste (8.79).....	38
Se ela fosse mais velha...(10.8).....	38
O vício em pessoa (11.92).....	39
Bom rapaz?... só por milagre (12.54).....	39

Tityrus

Vrbem quam dicunt Romam, Meliboee, putau
 stultus ego huic nostrae similem, quo saepe solemus 20
 pastores ouium teneros depellere fetus.
 Sic canibus catulos similes, sic matribus haedos
 noram, sic paruis componere magna solebam.
 Verum haec tantum alias inter caput extulit urbes,
 quantum lenta solent inter uiburna cupressi. 25

Meliboeus

Et quae tanta fuit Romam tibi causa uidendi?

Tityrus

Libertas, quae sera tamen respexit inertem
 candidior postquam tondenti barba cadebat;
 respexit tamen et longo post tempore uenit,
 postquam nos Amaryllis habet, Galatea reliquit. 30
 Namque, fatebor enim, dum me Galatea tenebat,
 nec spes libertatis erat, nec cura peculi.
 Quamuis multa meis exiret uictima saeptis,
 pinguis et ingratae premeretur caseus urbi,
 non umquam grauis aere domum mihi dextra redibat. 35

Meliboeus

Mirabar quid maesta deos, Amarylli, uocares,
 cui pendere sua patereris in arbore poma:
 Tityrus hinc aberat! Ipsae te, Tityre, pinus,
 ipsi te fontes, ipsa haec arbusta uocabant.

Tityrus

Quid facerem? Neque seruitio me exire licebat, 40
 nec tam praesentes alibi cognoscere diuos.
 Hic illum uidi iuuenem Meliboee, quotannis
 bis senos cui nostra dies altaria fumant.

Hic mihi responsum primus dedit ille petenti:
 « pascite, ut ante, boues, pueri; submittite tauros.» 45

Meliboeus

Fortunate senex! ergo tua rura manebunt.
 Et tibi magna satis, quamuis lapis omnia nudus
 limosoque palus obducat pascua iunco.
 Non insueta graues temptabunt pabula fetas
 nec mala uicini pecoris contagia laedent. 50
 Fortunate senex! hic inter flumina nota
 et fontes sacros frigus captabis opacum.
 Hinc tibi, quae semper uicino ab limite saepes
 Hyblaeis apibus florem depasta salicti,
 saepe leui somnum suadebit inire susurro; 55
 hinc alta sub rupe canet frondator ad auras;
 nec tamen interea raucae, tua cura, palumbes,
 nec gemere aerea cessabit turtur ab ulmo.

Tityrus

Ante leues ergo pascentur in aethere cerui
 et freta destituent nudos in litore pisces, 60
 ante, pererratis amborum finibus, exsul
 aut Ararim Parthus bibet aut Germania Tigrim,
 quam nostro illius labatur pectore uoltus.

Meliboeus

At nos hinc alii sitientes ibimus Afros,
 pars Scythiam et rapidum cretae uenimus Oaxen, 65
 et penitus toto diuisos orbe Britannos.
 En umquam patrios longo post tempore fines,
 pauperis et tuguri congestum caespite culmen,
 post aliquot, mea regna uidens, mirabor aristas?
 Impius haec tam culta noualia miles habebit! 70
 Barbarus has segetes! En quo discordia ciues

produxit miseros! His nos consequimur agros!
 Inserere nunc, Meliboee, puros, pone ordine uites.
 Ite meae, felix quondam pecus, ite capellae;
 non ego uos posthac uiridi proiectus in antro 75
 dumosa pendere procul de rupe uidebo.
 Carmina nulla canam; non, me pascente, capellae,
 florentem cytisum et salices carpentis amaras.

Tityrus

Hic tamen hanc mecum poteris requiescere noctem
 fronde super uiridi; sunt nobis mitia poma, 80
 castaneae molles et pressi copia lactis.
 Et iam summa procul uillarum culmina fumant
 maioresque cadunt altis de montibus umbrae.

Bucólica 4

Sicelides Musae, paulo maiora canamus!
 Non omnes arbusta iuuant humilesque myricae;
 si canimus siluas, siluae sint consule dignae.
 Ultima Cumaevi uenit iam carminis aetas;
 magnus ab integro saeculorum nascitur ordo. 5
 Iam redit et Virgo, redeunt Saturnia regna,
 iam noua progenies caelo demittitur alto.
 Tu modo nascenti puero, quo ferrea primum
 desinet ac toto surget gens aurea mundo,
 casta faue Lucina: tuus iam regnat Apollo. 10
 Teque adeo decus hoc aevi, te consule, inibit,
 Pollio, et incipient magni procedere menses
 te duce. Siqua manent sceleris uestigia nostri,
 irrita perpetua soluent formidine terras.

Ille deum uitam accipiet, diuisque uidebit 15
 permixtos heroas et ipse uidebitur illis
 pacatumque reget patriis uirtutibus orbem.
 At tibi prima, puer, nullo munuscula cultu
 errantes hederas passim cum baccare tellus
 mixtaque ridenti colocasia fundet acantho. 20
 Ipsae lacte domum referent distenta capellae
 ubera, nec magnos metuent armenta leones.
 Ipsa tibi blandos fundent cunabula flores.
 Occidet et serpens, et fallax herba ueneni
 occidet; Assyrium uulgo nascetur amomum. 25
 At simul heroum laudes et facta parentis
 iam legere et quae sit poteris cognoscere uirtus,
 molli paulatim flauescet campus arista,
 incultisque rubens pendeat sentibus uua
 et durae quercus sudabunt roscida mella. 30
 Pauca tamen suberunt priscae uestigia fraudis,
 quae temptare Thetim ratibus, quae cingere muris
 oppida, quae iubeant telluri infindere sulcos.
 Alter erit tum Tiphys et altera quae uehat Argo
 delectos heroas; erunt etiam altera bella, 35
 atque iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles.
 Hinc, ubi iam firmata uirum te fecerit aetas,
 cedit et ipse mari uector, nec nautica pinus
 mutabit merces: omnis feret omnia tellus.
 Non rastros patietur humus, non uinea falcem; 40
 robustus quoque iam tauris iuga soluet arator;
 nec uarios discet mentiri lana colores,
 ipse sed in pratis aries iam suaue rubenti
 murice, iam croceo mutabit uellera luto;
 sponte sua sandyx pascentes uestiet agnos. 45
 « Talia saecla » suis dixerunt « currite » fuis
 concordem stabili fatorum numine Parcae.
 Adgredere o magnos (aderit iam tempus) honores,

cara deum suboles, magnum Iouis incrementum!
 Aspice conuexo nutantem pondere mundum, 50
 terrasque tractusque maris caelumque profundum;
 aspice, uenturo laetantur ut omnia saeclo.
 O mihi tum longae maneat pars ultima uitae,
 spiritus et quantum sat erit tua dicere facta!
 Non me carminibus uincet nec Thracius Orpheus, 55
 nec Linus, huic mater quamuis atque huic pater adsit,
 Orphei Calliopea, Lino formosus Apollo.
 Pan etiam, Arcadia mecum si iudice certet
 Pan etiam Arcadia dicat se iudice uictum.
 Incipe, parue puer, risu cognoscere matrem: 60
 matri longa decem tulerunt fastidia menses.
 Incipe, parue puer: qui non risere parenti,
 nec deus hunc mensa, dea nec dignata cubili est.

Georgica

(4. 467-527) O mito de Orfeu e Eurídice

Taenarias etiam fauces, alta ostia Ditis,
 et caligantem nigra formidine lucum
 ingressus, Manesque adiit regemque tremendum,
 nesciaque humanis precibus mansuescere corda. 470
 At cantu commotae Erebi de sedibus imis
 umbrae ibant tenues simulacraque luce carentum,
 quam multa in foliis auium se milia condunt,
 uesper ubi aut hibernus agit de montibus imber,
 matres atque uiri, defunctaque corpora uita 475
 magnanimum heroum, pueri innuptaeque puellae,
 impositique rogis iuuenes ante ora parentum;
 quos circum limus niger et deformis harundo
 Cocyti tardaue palus inamabilis unda

alligat, et nouiens Styx interfusa coerces. 480
 Quin ipsae stupuere domus atque intima Leti
 Tartara, caeruleosque implexae crinibus angues
 Eumenides, tenuitque inhians tria Cerberus ora,
 atque Ixionii uento rota constitit orbis.
 Iamque pedem referens casus euaserat omnes 485
 redditaque Eurydice superas ueniebat ad auras,
 pone sequens (namque hanc dederat Proserpina legem),
 cum subita incautum dementia cepit amantem,
 ignoscenda quidem, scirent si ignoscere Manes:
 restitit, Eurydicenque suam, iam luce sub ipsa 490
 immemor heu! uictusque animi respexit. Ibi omnis
 effusus labor, atque immitis rupta tyranni
 foedera, terque fragor stagni est auditus Auerni.
 Illa: « Quis et me, inquit, miseram et te perdidit, Orpheu,
 quis tantus furor? En iterum crudelia retro 495
 fata uocant, conditque natantia lumina somnus.
 Iamque uale: feror ingenti circumdata nocte,
 inualidasque tibi tendens, heu! non tua, palmas.»
 Dixit, et ex oculis subito, ceu fumus in auras
 commixtus tenuis, fugit diuersa, neque illum, 500
 prensantem nequiquam umbras et multa uolentem
 dicere, praeterea uidit; nec portitor Orci
 amplius obiectam passus transire paludem.
 Quid faceret? Quo se rapta bis coniuge ferret?
 Quo fletu Manes, quae numina uoce moueret? 505
 Illa quidem Stygia nabat iam frigida cumba.
 Septem illum totos perhibent ex ordine menses,
 rupe sub aera, deserti ad Strymonis undam,
 fleuisse, et gelidis haec euoluisse sub antris,
 mulcentem tigres et agentem carmine quercus; 510
 qualis populea maerens philomela sub umbra
 amissos queritur fetus, quos durus arator
 obseruans nido implumes detraxit: at illa

flet noctem, ramoque sedens miserabile carmen
 integrat et maestis late loca questibus implet. 515
 Nulla Venus, non ulli animum flexere hymenaei.
 Solus Hyperboreas glacies Tanaimque niualem
 aruaque Riphaeis nunquam uiduata pruinis
 lustrabat, raptam Eurydicen atque irrita Ditis
 dona querens; spretae Ciconum quo munere matres 520
 inter sacra deum nocturnique orgia Bacchi
 discerptum latos iuuenem sparsere per agros.
 Tum quoque marmorea caput a ceruice reuulsum
 gurgite cum medio portans Oeagrius Hebrus
 uolueret, Eurydicen, uox ipsa et frigida lingua, 525
 A! miseram Eurydicen anima fugiente uocabat;
 Eurydicen toto referebant flumine ripae.

Aeneis

(1. 1-7) Proposição

Arma uirumque cano, Troiae qui primus ab oris
 Italiam fato profugus Laviniaque uenit
 litora, multum ille et terris iactatus et alto
 ui Superum, saeuae memorem Iunonis ob iram,
 multa quoque et bello passus, dum conderet urbem 5
 inferretque deos Latio, genus unde Latinum
 Albanique patres atque altae moenia Romae.

(1. 8-11) Invocação

Musa, mihi causas memora, quo numine laeso,
 quidue dolens regina deum tot uoluere casus
 insignem pietate uirum, tot adire labores 10
 impulerit: tantaene animis caelestibus irae?

(1. 81-123) A tempestade

Haec ubi dicta, cauum conuersa cuspide montem
 impulit in latus; ac uenti, uelut agmine facto,
 qua data porta, ruunt et terras turbine perflant.
 Incubere mari, totumque a sedibus imis
 una Eurusque Notusque ruunt creberque procellis 85
 Africus et uastos uoluunt ad litora fluctus.
 Insequitur clamorque uirum stridorque rudentum.
 Eripiunt subito nubes caelumque diemque
 Teucrorum ex oculis: ponto nox incubat atra.
 Intonuere poli et crebris micat ignibus aether 90
 praesentemque uiris intentant omnia mortem.
 Extemplo Aeneae soluuntur frigore membra;
 ingemit, et duplices tendens ad sidera palmas,
 talia uoce refert: « O terque quaterque beati
 quis ante ora patrum, Troiae sub moenibus altis, 95
 contigit oppetere! o Danaum fortissime gentis
 Tydide, mene Iliacis occumbere campis
 non potuisse tuaque animam hanc effundere dextra,
 saeuus ubi Aeacidae telo iacet Hector, ubi ingens
 Sarpedon, ubi tot Simois correpta sub undis 100
 scuta uirum galeasque et fortia corpora uoluit? »
 Talia iactanti, stridens Aquilone procella
 uelum aduersa ferit fluctusque ad sidera tollit.
 Franguntur remi: tum prora auertit et undis
 dat latus; insequitur cumulo praeruptus aquae mons. 105
 Hi summo in fluctu pendent; his unda dehiscens
 terram inter fluctus aperit; furit aestus harenis.
 Tres Notus abreptas in saxa latentia torquet
 (saxa uocant Itali, mediis quae in fluctibus, Aras,
 dorsum immane mari summo), tres Eurus ab alto 110
 in breuia et syrtes urget (miserabile uisu)
 illiditque uadis atque aggere cingit harenae.

Vnam, quae Lycios fidemque uehebat Oronten,
 ipsius ante oculos ingens a uertice pontus
 in puppim ferit: excutitur pronusque magister 115
 uoluitur in caput; ast illam ter fluctus ibidem
 torquet agens circum et rapidus uorat aequore uortex.
 Apparent rari nantes in gurgite uasto,
 arma uirum tabulaeque et Troia gaza per undas.
 Iam ualidam Ilionei nauem, iam fortis Achatae 120
 et qua uectus Abas, et qua grandaeuus Aletes,
 uicit hiems; laxis laterum compagibus omnes
 accipiunt inimicum imbrem rimisque fatiscunt.

(6. 264-294) A entrada de Eneas nos Infernos

Di, quibus imperium est animarum, Vmbraeque silentes,
 et Chaos et Phlegethon, loca nocte tacentia late, 265
 sit mihi fas audita loqui; sit numine uestro
 pandere res alta terra et caligine mersas.
 Ibant obscuri sola sub nocte per umbram
 perque domos Ditis uacuas et inania regna:
 quale per incertam lunam sub luce maligna 270
 est iter in siluis, ubi caelum condidit umbra
 Iuppiter et rebus nox abstulit atra colorem.
 Vestibulum ante ipsum primisque in faucibus Orci
 luctus et ultrices posuere cubilia Curae
 pallentesque habitant Morbi tristisque Senectus 275
 et Metus et malesuada Fames ac turpis Egestas,
 terribiles uisu formae, Letumque Labosque,
 tum consanguineus Leti Sopor et mala mentis
 gaudia mortiferumque aduerso in limine Bellum,
 ferrei que Eumenidum thalami et Discordia demens, 280
 uipereum crinem uittis innexa cruentis.

In medio ramos annosaque bracchia pandit
 ulmus opaca, ingens, quam sedem Somnia uulgo
 uana tenere ferunt foliisque sub omnibus haerent.
 Multaque praeterea uariarum monstra ferarum, 285
 Centauri in foribus stabulant Scyllaeque bifformes
 et centumgeminus Briareus ac belua Lernae
 horrendum stridens flammisque armata Chimaera,
 Gorgones Harpyiaequae et Forma tricorporis umbrae
 corripit hic subita trepidus formidine ferrum 290
 Aeneas strictamque aciem uenientibus offert
 et, ni docta comes tenues sine corpore uitas
 admoneat uolitare caua sub imagine formae,
 irruat et frustra ferro diuerberet umbras.

(6. 295-332) A barca de Caronte

Hinc uia Tartarei quae fert Acherontis ad undas. 295
 Turbidus hic caeno uastaque uoragine gurgis
 aestuat atque omnem Cocyto eructat harenam.
 Portitor has horrendus aquas et flumina seruat
 terribili squalore Charon, cui plurima mento
 canities inculta iacet, stant lumina flammae, 300
 sordidus ex umeris nodo dependet amictus.
 Ipse ratem conto subigit uelisque ministrat,
 et ferruginea subuectat corpora cumba,
 iam senior, sed cruda deo uiridisque senectus.
 Huc omnis turba ad ripas effusa ruebat, 305
 matres atque uiri, defunctaque corpora uita
 magnanimum heroum, pueri innuptaeque puellae,
 impositique rogis iuuenes ante ora parentum:
 quam multa in siluis autumnis frigore primo
 lapsa cadunt folia, aut ad terram gurgite ab alto 310
 quam multae glomerantur aues, ubi frigidus annus

trans pontum fugat et terris immittit apricis.
 Stabant orantes primi transmittere cursum
 tendebantque manus ripae ulterioris amore.
 Nauita sed tristis nunc hos, nunc accipit illos, 315
 ast alios longe submotos arcet harena.
 Aeneas (miratus enim motusque tumultu):
 « Dic, ait, o uirgo, quid uult concursus ad amnem
 quidue petunt animae? Vel quo discrimine ripas
 hae linquunt, illae remis uada liuida uerrunt?» 320
 Olli sic breuiter fata est longaeua sacerdos:
 « Anchisa generate, deum certissima proles,
 Cocyti stagna alta uides Stygiamque paludem,
 di cuius iurare timent et fallere numen.
 Haec omnis quam cernis, inops inhumataque turba est; 325
 portitor ille, Charon; hi quos uehit unda, sepulti.
 Nec ripas datur horrendas et rauca fluenta
 transportare prius quam sedibus ossa quierunt.
 Centum errant annos uolitantque haec litora circum;
 tum demum admissi stagna exoptata reuisunt.» 330
 Constitit Anchisa satus et uestigia pressit,
 multa putans sortemque animi miseratus iniquam.

(6. 450-476) O reencontro de Eneias com Dido

Inter quas Phoenissa, recens a uulnere, Dido 450
 errabat silua in magna; quam Troius heros
 ut primum iuxta stetit agnouitque per umbras
 obscuram, qualem primo qui surgere mense
 aut uidet aut uidisse putat per nubila lunam,
 demisit lacrimas dulcique affatus amore est: 455
 « Infelix Dido, uerus mihi nuntius ergo
 uenerat extinctam ferroque extrema secutam?
 Funeris, heu! tibi causa fui! Per sidera iuro,

per superos et si qua fides tellure sub ima est,
inuitus, regina, tuo de litore cessi. 460
Sed me iussa deum, quae nunc has ire per umbras,
per loca senta situ cogunt noctemque profundam,
imperiis egere suis; nec credere quiui
hunc tantum tibi me discessu ferre dolorem.
Siste gradum teque aspectu ne subtrahe nostro. 465
Quem fugis? Extremum fato quod te alloquor hoc est.»
Talibus Aeneas ardentem et torua tuentem
lenibat dictis animum lacrimasque ciebat.
Illa solo fixos oculos auersa tenebat,
nec magis incepto uultum sermone mouetur 470
quam si dura silex aut stet Marpesia cautes.
Tandem corripuit sese atque inimica refugit
in nemus umbriferum, coniunx ubi pristinus illi
respondet curis aequatque Sychaeus amorem.
Nec minus Aeneas, casu concussus iniquo, 475
prosequitur lacrimis longe et miseratur euntem.

HORÁCIO

Satirae

(1.9) O tipo maçador

Ibam forte uia Sacra, sicut meus est mos,
 nescio quid meditans nugarum, totus in illis.
 Accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
 arreptaque manu « quid agis, dulcissime rerum?»
 « suaviter, ut nunc est, » inquam, « et cupio omnia quae vis.» 5
 Cum adsectaretur, « num quid uis? » occupo. At ille
 « noris nos » inquit; « docti sumus.» Hic ego « pluris
 hoc » inquam « mihi eris.» Misere discedere quaerens,
 ire modo ocius, interdum consistere, in aurem
 dicere nescio quid puero, cum sudor ad imos 10
 manaret talos. « O te, Bolane, cerebri
 felicem!» aiebam tacitus, cum quidlibet ille
 garriret, uicos, urbem laudaret. Vt illi
 nil respondebam, « misere cupis » inquit « abire;
 iamdudum uideo: sed nil agis ; usque tenebo; 15
 persequar hinc quo nunc iter est tibi.» « Nil opus est te
 circumagi: quendam uolo uisere non tibi notum:
 trans Tiberim longe cubat is, prope Caesaris hortos.»
 « Nil habeo quod agam et non sum piger: usque sequar te.»
 Demitto auriculas, ut iniquae mentis asellus, 20
 cum grauius dorso subiit onus. Incipit ille:
 « Si bene me noui non Viscum pluris amicum,
 non Varium facies: nam quis me scribere pluris
 aut citius possit uersus? Quis membra mouere

mollius? Inuideat quod et Hermogenes ego canto.» 25
 Interpellandi locus hic erat: « est tibi mater,
 cognati, quis te saluo est opus?» « Haud mihi quisquam:
 omnis composui.» «Felices! nunc ego resto.
 Confice; namque instat fatum mihi triste, Sabella
 quod puero cecinit diuina mota anus urna: 30
 hunc neque dira uenena nec hosticus auferet ensis,
 nec laterum dolor aut tussis, nec tarda podagra;
 garrulus hunc quando consumet cumque: loquaces,
 si sapiat, uitet, simul atque adoleuerit aetas.»
 Ventum erat ad Vestae, quarta iam parte diei 35
 praeterita, et casu tunc respondere uadato
 debebat; quod ni fecisset, perdere litem.
 « Si me amas » inquit « paulum hic ades.» « Inteream si
 aut ualeo stare aut noui ciuilia iura;
 et propero quo scis.» « Dubius sum quid faciam » inquit, 40
 « tene relinquam an rem.» « Me, sodes.» « Non faciam » ille,
 et praecedere coepit. Ego, ut contendere durum est
 cum uictore, sequor. « Maecenas quomodo tecum?»
 Hinc repetit: « Paucorum hominum et mentis bene sanae;
 nemo dexterius fortuna est usus. Haberes 45
 magnum adiutorem, posset qui ferre secundas,
 hunc hominem uelles si tradere: dispeream ni
 summosse omnis.» « Non isto uiuimus illic
 quo tu rere modo ; domus hac nec purior ulla est
 nec magis his aliena malis; nil mi officit » inquam 50
 « ditior hic aut est quia doctior ; est locus uni
 cuique suus.» « Magnum narras, uix credibile.» «Atqui
 sic habet.» « Accendis, quare cupiam magis illi
 proximus esse. » « Velis tantummodo, quae tua uirtus,
 expugnabis; et est qui uinci possit, eoque 55
 difficilis aditus primos habet.» « Haud mihi deero:
 muneribus seruos corrumpam; non, hodie si
 exclusus fuero, desistam; tempora quaeram;

occurram in triuiis; deducam. Nil sine magno
 uita labore dedit mortalibus.» Haec dum agit, ecce 60
 Fuscus Aristius occurrit, mihi carus et illum
 qui pulchre nosset. Consistimus. « Vnde venis?» et
 «quo tendis?» rogat et respondet. Vellere coepi,
 et prensare manu lentissima bracchia, nutans,
 distorquens oculos, ut me eriperet. Male salsus 65
 ridens dissimulare: meum iecur urere bilis.
 «Certe nescio quid secreto velle loqui te
 aiebas mecum.» « Memini bene, sed meliore
 tempore dicam: hodie tricesima sabbata: uin tu
 curtis Iudaeis oppedere?» « Nulla mihi » inquam 70
 « religio est.» « At mi: sum paulo infirmior, unus
 multorum: ignosces: alias loquar.» Huncine solem
 tam nigrum surrexe mihi! Fugit improbus ac me
 sub cultro linoquit. Casu uenit obuius illi
 aduersarius et «quo tu turpissime?» magna 75
 inclamat uoce, et « licet antestari?» ego uero
 oppono auriculam. Rapit in ius: clamor utrimque:
 undique concursus. Sic me seruauit Apollo.

Epodi

(15) O amor

Nox erat et caelo fulgebat luna sereno
 inter minora sidera,
 cum tu magnorum numen laesura deorum
 in uerba iurabas mea,
 artius atque hedera procera adstringitur ilex, 5

lentis adhaerens bracchiis,
 dum pecori lupus et nautis infestus Orion
 turbaret hibernum mare,
 intonsosque agitaret Apollinis aura capillos,
 fore hunc amorem mutuum. 10

O dolitura mea multum uirtute Neaera!
 Nam si quid in Flacco uiri est,
 non feret adsiduas potiori te dare noctes,
 et quaeret iratus parem,
 nec semel offensae cedit constantia formae, 15
 si certus intrarit dolor.

Et tu, quicumque es felicior atque meo nunc
 superbus incedis malo,
 sis pecore et multa diues tellure licebit,
 tibi que Pactolus fluat, 20
 nec te Pythagorae fallant arcana renati,
 formaque uincas Nirea,
 heu heu translatos alio maerebis amores:
 ast ego vicissim risero.

Carmina

A consciência poética

1. 1

Maecenas atavis edite regibus,
 o et praesidium et dulce decus meum,
 sunt quos curriculo puluerem Olympicum
 collegisse iuuat, metaque feruidis
 euitata rotis palmaque nobilis 5

terrarum dominos euehit ad deos;
 hunc, si mobilium turba Quiritium
 certat tergeminis tollere honoribus;
 illum, si proprio condidit horreo
 quidquid de Libycis uerritur areis. 10
 Gaudentem patrios findere sarculo
 agros Attalicis condicionibus
 numquam dimoueas ut trabe Cypria
 Myrtoum pauidus nauta secet mare.
 Luctantem Icariis fluctibus Africum 15
 mercator metuens otium et oppidi
 laudat rura sui; mox reficit ratis
 quassas, indocilis pauperiem pati.
 Est qui nec ueteris pocula Massici
 nec partem solido demere de die 20
 spernit, nunc uiridi membra sub arbuto
 stratus, nunc ad aquae lene caput sacrae.
 Multos castra iuuant et lituo tubae
 permixtus sonitus bellaque matribus
 detestata. Manet sub Ioue frigido 25
 uenator tenerae coniugis immemor,
 seu uisa est catulis cerua fidelibus,
 seu rupit teretes Marsus aper plagas.
 Me doctarum hederæ præmia frontium
 dis miscent superis, me gelidum nemus 30
 nympharumque leues cum Satyris chori
 secernunt populo, si neque tibias
 Euterpe cohibet nec Polyhymnia
 Lesboum refugit tendere barbiton.
 Quodsi me lyricis uatibus inseres, 35
 sublimi feriam sidera uertice.

3. 30

Exegi monumentum aere perennius
 regalique situ pyramidum altius,
 quod non imber edax, non Aquilo impotens
 possit diruere aut innumerabilis
 annorum series et fuga temporum. 5
 Non omnis moriar, multaque pars mei
 uitabit Libitinam: usque ego postera
 crescam laude recens, dum Capitolium
 scandet cum tacita uirgine pontifex.
 Dicar, qua uiolens obstrepit Aufidus 10
 et qua pauper aquae Daunus agrestium
 regnauit populorum, ex humili potens
 princeps Aeolium carmen ad Italos
 deduxisse modos. Sume superbiam
 quaesitam meritis et mihi Delphica 15
 lauro cinge uolens, Melpomene, comam.

Carpe diem**1.9**

Vides ut alta stet niue candidum
 Soracte, nec iam sustineant onus
 siluae laborantes, geluque
 flumina constiterint acuto.

Dissolue frigus ligna super foco 5
 large reponens atque benignius
 deprome quadrimum Sabina,
 o Thaliarche, merum diota:

permitte diuis cetera, qui simul
 strauere uentos aequore feruido 10
 deproeliantis, nec cupressi
 nec ueteres agitantur orni.

Quid sit futurum cras fuge quaerere et
 quem Fors dierum cumque dabit lucro 15
 appone, nec dulcis amores
 sperne puer neque tu choreas,

donec uirenti canities abest
 morosa. Nunc et campus et areae
 lenesque sub noctem susurri
 composita repetantur hora, 20

nunc et latentis proditor intimo
 gratus puellae risus ab angulo
 pignusque dereptum lacertis
 aut digito male pertinaci.

1.11

Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
 finem di dederint, Leuconoe, nec Babylonios
 temptaris numeros. Vt melius, quidquid erit, pati,
 seu pluris hiemes seu tribuit Iuppiter ultimam,
 quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare 5
 Tyrrhenum: sapias, uina liques, et spatio breui
 spem longam reseces. Dum loquimur, fugerit inuida
 aetas: carpe diem, quam minimum credula postero.

Aurea mediocritas

2. 10

Rectius uiues, Licini, neque altum
semper urgendo neque, dum procellas
cautus horrescis, nimium premendo
litus iniquum.

Auream quisquis mediocritatem 5
diligat, tutus caret obsoleti
sordibus tecti, caret inuidenda
sobrius aula.

Saepe uentis agitur ingens 10
pinus et celsae grauiore casu
decidunt turres feriuntque summos
fulgura montis.

Sperat infestis, metuit secundis
alteram sortem bene praeparatum
pectus. Informis hiemes reducit 15
Iuppiter, idem

summouet. Non, si male nunc, et olim
sic erit: quondam cithara tacentem
suscitat Musam neque semper arcum
tendit Apollo. 20

Rebus angustis animosus atque
fortis appare; sapienter idem
contrahes uento nimium secundo
turgida uela.

Ars poetica

(99-111) As emoções e a poesia

Non satis est pulchra esse poemata; dulcia sunto,
et quocumque uolent animum auditoris agunto. 100

Vt ridentibus arrident, ita flentibus adsunt
humani uultus: si uis me flere, dolendum est
primum ipsi tibi: tunc tua me infortunia laedent,
Telephe uel Peleu; male si mandata loqueris
aut dormitabo aut ridebo. Tristia maestum 105

uultum uerba decent, iratum plena minarum,
ludentem lasciuia, seuerum seria dictu.
Format enim natura prius nos intus ad omnem
fortunarum habitum; iuuat aut impellit ad iram
aut ad humum maerore graui deducit et angit; 110
post effert animi motus interprete lingua.

(333-346) Ser útil e agradar – objetivos da poesia

Aut prodesse uolunt aut delectare poetae,
aut simul et iucunda et idonea dicere uitae.
Quidquid praecipies esto breuis, ut cito dicta 335

percipiant animi dociles teneantque fideles.
Omne superuacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis causa sint proxima ueris,
ne quodcumque uelit poscat sibi fabula credi,
neu pransae Lamiae uiuum puerum extrahat aluo. 340

Centuriae seniorum agitant expertia frugis,
celsi praetereunt austera poemata Ramnes:
omne tulit punctum qui miscuit utile dulci,
lectorem delectando pariterque monendo;
hic meret aera liber Sosiis; hic et mare transit 345
et longum noto scriptori prorogat aeuum.

(2. 561-592) Marte e Vénus – uma paixão proibida

Fabula narratur toto notissima caelo

Mulciberis capti Marsque Venusque dolis.

Mars pater insano Veneris turbatus amore

de duce terribili factus amator erat,

nec Venus oranti (neque enim dea mollior ulla est) 565

rustica Gradiuo difficilisque fuit.

A! quotiens lasciua pedes risisse mariti

dicitur et duras igne uel arte manus!

Marte palam simul est Vulcanum imitata. Decebat,

multaque cum forma gratia mixta fuit. 570

Sed bene concubitus primo celare solebant;

plena uerecundi culpa pudoris erat;

indicio Solis (quis Solem fallere possit?)

cognita Vulcano coniugis acta suae.

Quam mala, Sol, exempla moues! Pete munus ab ipsa; 575

et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.

Mulciber obscuros lecto circaque superque

disponit laqueos; lumina fallit opus.

Fingit iter Lemnum; ueniunt ad foedus amantes;

impliciti laqueis nudus uterque iacent. 580

Conuocat ille deos; praebent spectacula capti;

uix lacrimas Venerem continuisse putant;

non uultus texisse suos, non denique possunt

partibus obscenis opposuisse manus.

Hic aliquis ridens: « In me, fortissime Mauors, 585

si tibi sunt oneri, uincola transfer » ait.

Vix precibus, Neptune, tuis captiua resoluit

corpora; Mars Threcen occupat, illa Paphum.

Hoc tibi perfecto, Vulcane, quod ante legebant,

liberius faciunt, et pudor omnis abest; 590

saepe tamen demens stulte fecisse fateris

teque ferunt artis paenituisse tuae.

Metamorphoses

(1. 76-88) A origem do homem

Sanctius his animal mentisque capacius altae
 deerat adhuc et quod dominari in cetera posset.
 Natus homo est; siue hunc diuino semine fecit
 ille opifex rerum, mundi melioris origo,
 siue recens tellus seductaque nuper ab alto 80
 aethere cognati retinebat semina caeli;
 quam satus Iapeto mixtam pluuiialibus undis
 finxit in effigiem moderantum cuncta deorum;
 pronaque cum spectent animalia cetera terram,
 os homini sublime dedit caelumque tueri 85
 iussit et erectos ad sidera tollere uultus.
 Sic, modo quae fuerat rudis et sine imagine, tellus
 induit ignotas hominum conuersa figuras.

(1. 89-150) O mito das Quatro Idades

Aurea prima sata est aetas, quae uindice nullo,
 sponte sua, sine lege fidem rectumque colebat. 90
 Poena metusque aberant nec uerba minantia fixo
 aere legebantur, nec supplex turba timebat
 iudicis ora sui, sed erant sine uindice tuti.
 Nondum caesa suis, peregrinum ut uiseret orbem,
 montibus in liquidas pinus descenderat undas 95
 nullaque mortales praeter sua litora norant.

Nondum praecipites cingebant oppida fossae;
 non tuba directi, non aeris cornua flexi,
 non galeae, non ensis erat; sine militis usu
 mollia securae peragebant otia gentes. 100

Ipsa quoque immunis rastroque intacta nec ullis
 saucia uomeribus per se dabat omnia tellus;
 contentique cibus nullo cogente creatis
 arbuteos fetus montanaque fraga legebant
 cornaque et in duris haerentia mora rubetis 105
 et quae deciderant patula Iovis arbore glandes.
 Ver erat aeternum placidique tepentibus auris
 mulcebant zephyri natos sine semine flores.
 Mox etiam fruges tellus inarata ferebat
 nec renouatus ager grauidis canebat aristas; 110
 flumina iam lactis, iam flumina nectaris ibant
 flauaque de uiridi stillabant ilice mella.
 Postquam, Saturno tenebrosa in Tartara misso,
 sub Ioue mundus erat, subiit argentea proles,
 auro deterior, fuluo pretiosior aere. 115

Iuppiter antiqui contraxit tempora ueris
 perque hiemes aestusque et inaequalis autumnos
 et breue uer spatii exegit quattuor annum.
 Tum primum siccis aer feruoribus ustus
 canduit et uentis glacies adstricta pependit. 120
 Tum primum subiere domos; domus antra fuerunt
 et densi frutices et uinctae cortice uirgae.
 Semina tum primum longis Cerealia sulcis
 obruta sunt pressique iugo gemuere iuueni.
 Tertia post illam successit aenea proles, 125
 saeuior ingeniis et ad horrida promptior arma,
 non scelerata tamen. De duro est ultima ferro;
 protinus inrupit uenae peioris in aeuum
 omne nefas; fugere pudor uerumque fidesque,
 in quorum subiere locum fraudesque dolique 130

insidiaeque et uis et amor sceleratus habendi.
 Vela dabat uentis neque adhuc bene nouerat illos
 nauita quaeque diu steterant in montibus altis
 fluctibus ignotis insultauere carinae
 communemque prius, ceu lumina solis et auras, 135
 cautus humum longo signauit limite mensor.
 Nec tantum segetes alimentaue debita diues
 poscebatur humus; sed itum est in uiscera terrae
 quasque recondiderat Stygiisque admouerat umbris
 effodiuntur opes, inritamenta malorum. 140
 Iamque nocens ferrum ferroque nocentius aurum
 prodierat; prodit bellum, quod pugnat utroque
 sanguineaue manu crepitantia concutit arma.
 Viuitur ex rapto; non hospes ab hospite tutus,
 non socer a genero; fratrum quoque gratia rara est. 145
 Imminet exitio uir coniugis, illa mariti;
 lurida terribiles miscent aconita nouercae;
 filius ante diem patrios inquirat in annos.
 Victa iacet pietas et uirgo caede madentis,
 ultima caelestum, terras Astraera reliquit. 150

(4. 55-166) Píramo e Tisbe - um amor eterno

« Pyramus et Thisbe, iuuenum pulcherrimus alter, 55
 altera, quas Oriens habuit, praelata puellis,
 contiguas tenere domos, ubi dicitur altam
 coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.
 Notitiam primosque gradus uicinia fecit;
 tempore creuit amor; taedae quoque iure coissent, 60
 sed uetere patres; quod non potuere uetare,
 ex aequo captis ardebant mentibus ambo.
 Conscius omnis abest; nutu signisque locuntur,
 quoque magis tegitur, tectus magis aestuat ignis.

Fissus erat tenui rima, quam duxerat olim, 65
 cum fieret, paries domui communis utrique.
 Id uitium, nulli per saecula longa notatum
 (quid non sentit amor?), primi uidistis, amantes,
 et uocis fecistis iter; tutaeque per illud
 murmure blanditiae minimo transire solebant. 70
 Saepe, ubi constiterant hinc Thisbe, Pyramus illinc,
 inque uices fuerat captatus anhelitus oris:
 « Inuide » dicebant « paries, quid amantibus obstas?
 Quantum erat ut sineres toto nos corpore iungi,
 aut, hoc si nimium est, uel ad oscula danda pateres? 75
 Nec sumus ingrati; tibi nos debere fatemur
 quod datus est uerbis ad amicas transitus auris.»
 Talia diuersa nequiquam sede locuti
 sub noctem dixere uale, partique dedere
 oscula quisque suae non peruenientia contra. 80
 Postera nocturnos aurora remouerat ignes
 solque pruinosas radiis siccauerat herbas;
 ad solitum coiere locum. Tum murmure paruo
 multa prius questi, statuunt ut nocte silenti
 fallere custodes foribusque excedere temptent 85
 cumque domo exierint, urbis quoque tecta relinquunt;
 neue sit errandum lato spatiantibus aruo,
 conueniant ad busta Nini lateantque sub umbra
 arboris; arbor ibi niueis uberrima pomis,
 ardua morus, erat, gelido contermina fonti. 90
 Pacta placent; et lux, tarde discedere uisa,
 praecipitatur aquis et aquis nox exit ab isdem.
 Callida per tenebras, uersato cardine, Thisbe
 egreditur fallitque suos adopertaque uultum
 peruenit ad tumulum dictaque sub arbore sedit; 95
 audacem faciebat amor. Venit ecce recenti
 caede leaena boum spumantis oblita rictus,
 depositura sitim uicini fontis in unda.

Quam procul ad lunae radios Babylonia Thisbe
 uidit et obscurum timido pede fugit in antrum; 100
 dumque fugit, tergo uelamina lapsa reliquit.
 Vt lea saeua sitim multa compescuit unda,
 dum redit in siluas, inuentos forte sine ipsa
 ore cruentato tenues laniauuit amictus.
 Serius egressus uestigia uidit in alto 105
 puluere certa ferae totoque expalluit ore
 Pyramus; ut uero uestem quoque sanguine tinctam
 repperit: « Vna duos » inquit « nox perdet amantes;
 e quibus illa fuit longa dignissima uita,
 nostra nocens anima est; ego te, miseranda, peremi. 110
 In loca plena metus qui iussi nocte uenires
 nec prior huc ueni. Nostrum diuellite corpus
 et scelerata fero consumite uiscera morsu,
 o quicumque sub hac habitatis rupe, leones.
 Sed timidi est optare necem.» Velamina Thisbes 115
 tollit et ad pactae secum fert arboris umbram
 utque dedit notae lacrimas, dedit oscula uesti:
 «Accipe nunc » inquit « nostri quoque sanguinis haustus.»
 Quoque erat accinctus, demisit in ilia ferrum,
 nec mora, feruenti moriens e uulnere traxit 120
 et iacuit resupinus humo; cruor emicat alte,
 non aliter quam cum uitiatto fistula plumbo
 scinditur et tenui stridente foramine longas
 eiaculatur aquas atque ictibus aera rumpit.
 Arborei fetus aspergine caedis in atram 125
 uertuntur faciem madefactaque sanguine radix
 purpureo tingit pendentia mora colore.
 Ecce metu nondum posito, ne fallat amantem,
 illa redit iuuenemque oculis animique requirit
 quantaque uitarit narrare pericula gestit; 130
 utque locum et uisa cognoscit in arbore formam,
 sic facit incertam pomi color; haeret, an haec sit.

Dum dubitat, tremebunda uidet pulsare cruentum
 membra solum retroque pedem tulit oraque buxo
 pallidiora gerens, exhorruit aequoris instar, 135
 quod tremit, exigua cum summum stringitur aura.
 Sed postquam remorata suos cognouit amores,
 percutit indignos claro plangore lacertos
 et laniata comas amplexaque corpus amatum
 uulnera suppleuit lacrimis fletumque cruori 140
 miscuit et gelidis in uultibus oscula figens:
 « Pyrame » clamauit « quis te mihi casus ademit?
 Pyrame, responde; tua te carissima Thisbe
 nominat; exaudi uultusque attolle iacentis.»
 Ad nomen Thisbes oculos a morte grauatos 145
 Pyramus erexit uisaeque recondidit illa.
 Quae postquam uestemque suam cognouit et ense
 uidit ebur uacuum: « Tua te manus » inquit « amorque
 perdidit, infelix! Est et mihi fortis in unum
 hoc manus, est et amor; dabit hic in uulnera uires. 150
 Persequar extinctum letique miserrima dicar
 causa comesque tui; quique a me morte reuelli.
 Heu! sola poteris, poteris nec morte reuelli.
 Hoc tamen amborum uerbis estote rogati,
 o multum miseri, meus illiusque parentes, 155
 ut quos certus amor, quos hora nouissima iunxit,
 componi tumulo non inuideatis eodem.
 At tu, quae ramis arbor miserabile corpus
 nunc tegis unius, mox es tectura duorum,
 signa tene caedis pullosque et luctibus aptos 160
 semper habe fetus, gemini monumenta cruoris.
 Dixit et aptato pectus mucrone sub imum
 incubuit ferro, quod adhuc a caede tepebat.
 Vota tamen tetigere deos, tetigere parentes:
 nam color in pomo est, ubi permaturuit, ater, 165
 quodque rogis superest, una requiescit in urna.

Si tamen impleuit mea sors quos debuit annos
 et mihi uiuendi tam cito finis adest, 30
 quantum erat, o magni, morituro parcere, diui,
 ut saltem patria contumularer humo?
 Vel poena in tempus mortis dilata fuisset,
 uel praecepisset mors properata fugam!
 Integer hanc potui nuper bene reddere lucem: 35
 exul ut occiderem nunc mihi uita data est.
 Tam procul ignotis igitur moriemur in oris
 et fient ipso tristia lata loco;
 nec mea consueto languescent corpora lecto,
 depositum nec me qui fleat ullus erit; 40
 nec dominae lacrimis in nostra cadentibus ora
 accedent animae tempora parua meae;
 nec mandata dabo, nec cum clamore supremo
 labentes oculos condet amica manus,
 sed sine funeribus caput hoc, sine honore sepulcri 45
 indeploratum barbara terra teget!
 Ecquid, ubi audieris, tota turbabere mente
 et feries pauida pectora fida manu?
 Ecquid in has frustra tendens tua brachia partes
 clamabis miseri nomen inane uiri? 50
 Parce tamen lacerare genas nec scinde capillos!
 Non tibi nunc primum, lux mea, raptus ero.
 Cum patriam amisi, tunc me periisse putato!
 Et prior et grauior mors fuit illa mihi.
 Nunc, si forte potes - sed non potes, optima coniux -, 55
 finitis gaude tot mihi morte malis!
 Quod potes, extenua forti mala corde ferendo
 ad quae iam pridem non rude pectus habes.
 Atque utinam pereant animae cum corpore nostrae
 effugiatque auidos pars mihi nulla rogos! 60
 Nam si morte carens uacua uolat altus in aura
 spiritus et Samii sunt rata dicta senis,

MARCIAL

Epigrammata

(1.1) A fama do poeta

Hic est quem legis ille, quem requiris,
 toto notus in orbe Martialis
 argutis epigrammaton libellis:
 cui, lector studiose, quod dedisti
 uiuenti decus atque sentienti, 5
 rari post cineres habent poetae.

(10.65) Orgulho hispânico

Cum te municipem Corinthiorum
 iactes, Charmenion, negante nullo,
 cur frater tibi dicor, ex Hiberis
 et Celtis genitus Tagique ciuis?
 An uoltu similes uidemur esse? 5
 Tu flexa nitidus coma uagaris,
 Hispanis ego contumax capillis;
 leuis dropace tu cotidiano,
 hirsutis ego cruribus genisque;
 os blaesum tibi debilisque lingua est, 10
 nobis ilia fortius loquentur:
 tam dispar aquilae columba non est
 nec dorcas rigido fugax leoni.
 Quare desine me uocare fratrem,
 ne te, Charmenion, uocem sororem. 15

(3.38) As ilusões de um forasteiro disposto a viver em Roma

Quae te causa trahit uel quae fiducia Romam,
 Sexte ? Quid aut speras aut petis inde? Refer.
 « Causas » inquis « agam Cicerone disertior ipso
 atque erit in triplici par mihi nemo foro. »
 Egit Atestinus causas et Ciuis - utrumque 5
 noras -; sed neutri pensio tota fuit.
 « Si nihil hinc ueniet, pangentur carmina nobis:
 audieris, dices esse Maronis opus.»
 Insanis: omnes gelidis quicumque lacernis
 sunt ibi, Nasones Vergiliosque uides. 10
 « Atria magna colam. » Vix tres aut quattuor ista
 res aluit; pallet cetera turba fame.
 « Quid faciam? Suade: nam certum est uiuere Romae.»
 Si bonus es, casu uiuere, Sexte, potes.

(5.16) Louvor sim, mas com proveito.

Seria cum possim, quod delectantia malo
 scribere, tu causa es, lector amice, mihi,
 qui legis et tota cantas mea carmina Roma:
 sed nescis quanti stet mihi talis amor.
 Nam si falciferi defendere templa Tonantis 5
 sollicitisque uelim uendere uerba reis,
 plurimus Hispanas mittet mihi nauta metretas
 et fiet uario sordidus aere sinus.
 At nunc conuiuia est commissatorque libellus
 et tantum gratis pagina nostra placet. 10
 Sed non et ueteres contenti laude fuerunt,
 cum minimum uati munus Alexis erat.
 « Belle » inquis « dixti: satis et laudabimus usque.»

Dissimulas? Facies me, puto, causidicum.

(5.20) A vida que Marcial queria viver

Si tecum mihi, care Martialis,
 securis liceat frui diebus,
 si disponere tempus otiosum
 et uerae pariter uacare uitae:
 nec nos atria nec domos potentum 5
 nec litis tetricas forumque triste
 nossemus nec imagines superbas;
 sed gestatio, fabulae, libelli,
 campus, porticus, umbra, Virgo, thermae,
 haec essent loca semper, hi labores. 10
 Nunc uiuit necuter sibi, bonosque
 soles effugere atque abire sentit,
 qui nobis pereunt et imputantur.
 Quisquam uiuere cum sciat, moratur?

(8.18) A verdadeira amizade

Si tua, Cerrini, promas epigrammata uulgo,
 uel mecum possis uel prior ipse legi:
 sed tibi tantus inest ueteris respectus amici
 carior ut mea sit quam tua fama tibi.
 Sic Maro nec Calabri temptauit carmina Flacci. 5
 Pindaricos nosset cum superare modos,
 et Vario cessit Romani laude cothurni,
 cum posset tragico fortius ore loqui.
 Aurum et opes et rura frequens donabit amicus: 10
 qui uelit ingenio cedere rarus erit.

Epigramas satíricos

(1.19) Dentes expulsos, segurança na tosse

Si memini, fuerant tibi quattuor, Aelia, dentes:

expulit una duos tussis et una duos.

Iam segura potes totis tussire diebus:

nil istic quod agat tertia tussis habet.

(1.33) Dor fingida

Amissum non flet cum sola est Gellia patrem,

si quis adest iussae prosiliunt lacrimae.

Non luget quisquis laudari, Gellia, quaerit,

ille dolet uere qui sine teste dolet.

(5.9) Piorar depois da consulta médica

Langueram: sed tu comitatus protinus ad me

uenisti centum, Symmache, discipulis.

Centum me tetigere manus aquilone gelatae:

non habui febrem, Symmache, nunc habeo.

(5.43) Dentes diferentes....

Thais habet nigros, niueos Laecania dentes.

Quae ratio est? Emptos haec habet, illa suos.

(6.53) Sonho fatal

Lotus nobiscum est, hilaris cenauit, et idem

inuentus mane est mortuus Andragoras.

Tam subitae mortis causam, Faustine, requiris?
 In somnis medicum uiderat Hermocraten.

(6.63) O caçador de heranças

Scis te captari, scis hunc qui captat, auarum,
 et scis qui captat quid, Mariane, uelit.
 Tu tamen hunc tabulis heredem, stulte, supremis
 scribis et esse tuo uis, furiose, loco.
 « Munera magna tamen misit. » Sed misit in hamo; 5
 et piscatorem piscis amare potest?
 Hicine deflebit uero tua fata dolore?
 Si cupis ut ploret, des, Mariane, nihil.

(7.83) O cúmulo da lentidão

Eutrapelus tonsor dum circuit ora Luperci
 expingitque genas, altera barba subit.

(8.79) Formosa e jovem por contraste

Omnes aut uetulas habes amicas
 aut turpes uetulisque foediores.
 Has ducis comites trahisque tecum
 per conuiuia, porticus, theatra.
 Sic formosa, Fabulla, sic puella es.

(10.8) Se ela fosse mais velha...

Nubere Paula cupit nobis, ego ducere Paulam
 nolo: anus est. Vellem, si magis esset anus.

(11.92) O vício em pessoa

Mentitur qui te uitiosum, Zoile, dicit:

non uitiosus homo es, Zoile, sed uitium.

(12.54) Bom rapaz?... só por milagre.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine laesus,

rem magnam praestas, Zoile, si bonus es.